Nr. 17. An. XXIX. 1866.

Gazet'a ese de 2 ori: Mercurea si Dumineca'a, Fói'a, candu concedu ajutóriele. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl pe ¼ 3 fl. v. a. Tieri esterne 16 fl. v. s. pe unu anu séu 3 galbini mon. sunatória.

# GAZET'A TRANSILVANIEI.

Brasiovu 14/2 Mart.

Se prenumera la postele c. r., si pe la DD. corespondenti. — Pentru serie 6 cr. Tacs'a timbrala a 30 cr. de fiecare publicare

MONARCHI'A AUSTRIACA

Transilvani'a.

Nr. 31,914 1865.

## Publicatiune.

Maiestatea S'a c. r. Apostolica in urm'a pre umilitei propuneri a r. cancelarie aulice transilvane in intielegere cu c. r. ministeriu de resbelu, s'a indoratu de a permite, cá dispositiunea emisa prin preinalt'a Resolutiune din 19 Nov. 1862 provisorice pre unu restempu de 3 ani si de aici in 3 Dec. 1862, Nr. 29.060 publicata — dupa carea fugarii presentanduse pre calea prescrisa inainte, si chiaru si castigandu inainte de a se asenta eliberarea dela militi'a pre basa atarui motivu de eliberare, totusi sunt de a se pedepsi cu pedepsele destinate in § 45 L. d. t. Arm. alinea 3 amesurate sub presupunerile aci cuprense — si pentru fugarii neapti spre servitiulu militariu, — se se mai usitedie inca in unu anu, facia cu fugarii aceia, carii se reintorcu de vóia buna din Principatele dunobiene, si din provinciele osmane invecinate, se anuntie la oficiele patriotice de asentare, si documentedia cu documente credibile, ca relatiunile pre care se basésa motivulu loru de eliberare au constatu deja in tempulu acela, precandu s'au intreprinsu in cercuiu de asentare patrioticu afacerile de eliberare pentru acea intregire de armata, la carea a fostu datoriu fugariulu de a se infatiósa. —

Clusiu in 7 Fauru 1866.

Dela Guberniulu regescu alu Transilvaniei.

## Impresiunea ce o facù in. rescriptu reg. catra diet'a din Pest'a.

Rescriptulu r. absórbe acum totu interesulu noutatiloru interne ale monarchiei. Mai de sprópe a facutu mare impresiune intre provinciele dincolo de Lait'a si intre magiari. Centralistii Vienesi privescu cu multa satisfactiune la cuprinsulu rescriptului, ei tienu, ca credinti'a barbatiloru de statu, care se oglindésa in cuprinsulu rescriptului, e si astadi totu acela, constanta, care o scimu din diploma si patenta pentru crearea unei unitati a monarchiei, in care se fia cuprinsa in catuva si constitutiunea Ungarici. Cu deosebire se bucura Vienesii, ca rescriptulu pretinde mai antaiu fipsarea invoirii pentru obiectele comune pana a nu se concede de catra coróna ecsecutarea legiloru din 1848, fara de a i dore si de pretins'a revisiune. Din contra franchetí'a si demnitatea, cu care a vorbitu corón'a catra dieta a pusu pe fratii unguri la o si mai seriósa cumpanire a delicatetii problemei si a modului, cu care s'ar poté apropia de vointi'a coróner intru deslegarea cestiuniloru demarcate in numitulu rescriptu si inca cum s'ar poté mai cu scopu si mai cu folosu in partea s'a. — Diurnalulu partitei lui Deák „P. Naplo“ nu comentésa rescriptulu, neci reflecta asupra impresiunii lui; totusi facia cu refrangerile facute din partea regimului in „Constit. östr. Ztg.“, diurnalulu oficiosu, in contra invinuirii, cumca acest'a inca ar vená scopulu dualisticu, centralisticu. „Pesti Naplo“ totu si arata impresiunea, de si indirecta, inse totusi batatória la ochi. Elu dice, ca postulatele si din partea centralistiloru si a maghiariloru din privinti'a impregiurariloru trebue acum se se reduca la o mesura mai mica, inse dualismulu nu póte scapá maghariloru din vedere. Centralisatiunea nu se mai póte castigá, se póte inse castigá „concentrarea“ in ambele parti ale imperiului; si in impregiurarile acestea incurcate e pentru imperiu de sjunsu acestu castigu. Maghiarii dar nu se voru lasá de dualismu ad. de paritate, dar numai in privinti'a obiectelor comune, ér' de aci incolo, déca nu vremu a deschide usi'a absolutismului, dice partit'a lui Deák, se-si pórte de grigia fiacare parte de interesele sale intre si cu provinciele sale. De aici potemu conchide, ca partit'a lui Deák vré a salvá catu va poté mai multu in favórea dualismului cu tóta trancheti'a si pretensiunile rescriptului; si privesce numai dificultatile facia cu drepturile coróner de obi-cetu seriosu, ér de aici in colo e treb'a maioritatii dietale a nu jigni principiulu fundamentalu de egemonia din leg. d. 48, cu care pretiu voru si pacta.

„Hon“ inca nu vorbi nemica despre rescriptu, vorbesce inse „Idök Tanuja“, ce le póte servi de lectiune cá diet'a se imbrace una seriositate si cercuspectiune mai mare, si adauge — din cercuri competente — unu feliu de amenintiare, cumca déca diet'a Ungarici si dupa rescriptulu r. va denegá revisiunea legiloru din 1848 dupa cerinticle tempului: atunci regimulu nu va amaná a desface si acésta dieta, si ordinandu noue alegeri va apelá la tiéra. La ceea ce „Magyar Világ“ reflecta ca ungurulu neci odata nu va invetiá a se „teme“ si a se „infricosiá“ de asemeni amenintiari. In maghiari dara a produsu rescriptulu o reculegere si o seriositate facia cu situatiunea. —

In celelalte natiuni ale Ungarici impresiunile sunt satisfactórie, ele si asiédia sperantí'a in simtiulu religiosu si iubirea de ecuitate a coróner. —

— — Ce potemu dice noi despre cuprinsulu r. rescriptu, decatu ca corón'a vorbesce prin trensulu cu tóta seriositatea si demnitatea, inse si cu benevointi'a si increderea s'a catra tiéra; ea precisésa capital'a diferintia intre parerile regimului si ale dietei, ca ci precandu diet'a vré, ca coronarea se se faca inaintea revisiunii legiloru, corón'a dechiara in rescriptu, cumca nu o iérta conscienti'a si simtiulu religiosu a intari legile din 1848 cu juramentulu seu, inainte de a fi revidete determinatiunile art. II, III, IV privitórie la dreptu rile coróner si la dreptulu de a desface diet'a precum si a art. XVI si XVII despre esecutarea potestatii comitateloru si despre restaurarea loru, si art. XXII, despre guardi'a nationala, pe care art. nu pretinde a se desmintí cu totulu. — Tóta descurcarea causei restituirii constitutiunii o face inse dependenta dela resolvarea multiamitória a obiecteloru comune pentru totu imperiulu. Intre aceste margini se si tiermuresce diferintiele. — —

— — Despre Transilvani'a nu vedemu nemica dau specialu in totu rescriptulu. In punctulu 19 inse se reservésa pertractarea despre intregitatea dietei Ungarici catu privesce la Dalmati'a, Fiume si la acelea cercuri, ale carora conchiamaru o ordonésa art. d. l. V din 1848, pana candu se voru asterne resultatele pertractariloru dietale ale Croatiei si Slavoniei. Acum art. V alu legiloru Ungarici din 1848, care tractésa despre alegerea deputatiloru dietali pe temeiulu representatiunii populare, cuprinde totu in unulu si acel'asi § si pe Transilvani'a cu cuvintele acestea: Ardélulu, déca vré se se uniésca, tramite in sensulu art. d. l. VII 69 de deputati impartiti in mediuloculu seu.“ Déca suptu art. V cuprinde rescriptulu reg. si Ardélulu séu nu, nu potemu se distingemu, cu tóte ca conchiamarea Ardélului inca se afla facuta dupa art. VII din 1848 in sirulu cercuriloru, fiinduca comitatele, districtele si scaunele Ardélului sunt convocate deadreptulu, si prin urmare suptu art. V póte fi computatu si Ardélulu. — In punctulu 20 alu r. rescriptu inca se dice: „Noi sustienendu totudeodata intregitatea teritoriala a regatului, Ne vomu socoti de cea mai placuta problema a Nóstra, a inaintá mediulocirea resultatului, a carui realisare o dorimu si noi din tóta anim'a sci. Aceste cuvinte inca se potu referi si la Transilvani'a, fiinduca ea inca este conchiamsta deadreptulu dupa cercuri la dieta. — In punctulu 21, se arata dorinti'a de a se poté asterne dietei proiecte, „care stau in armonia cu drepturile Nóstre maiestatice, cu indreptatitele recerintie ale imperiului Nostru si cu pretensiunile ecuitabile ale tieriloru adnece“; si déca nu am fi chiamati la diet'a din Pest'a dupa cercuri, sicí suptu cuventulu de „tierile adnecse“ inca amu poté lua si pe Transilvani'a. — Deci combinandu cuprinsulu acestui rescriptu r. cu cuprinsulu rescriptului datu catra diet'a Transilvaniei din Clusiu, care unirea definitiva a ambeloru tieri o face dependenta dela regularea repórterului de dreptu de statu ale tieriloru coróner Ungarici intre olalta si cu imperiulu, si dela garantarea pretensiuniloru de dreptu ale deosebiteloru nationalitati si confesiuni, precum si dela regularea cestiuniloru administrative ale tierei, nu potemu alta tiené, decatu, ca causa Transilvaniei plutesce cá unu radesiu intre valurile cele mai necerte ale resolvirei cestiuniloru de dreptu de statu catra olalta si catra imperiu, fara a diori vreunu portu de statiune, unde se'si arunce anghir'a salvarii sale de periculu. Noi dara deveniramu acum pentru agendele nóstre cu multu mai aprofundati in noianulu ingrigiriloru, cá nu cumva incarcandu pe o latura tóta grantatea se ni se restórne nai'a in lupt'a valuriloru amenintatória. — Ducii intielepti nu'si baga in focu tóta osti'ea deodata, dar' neci lasa se i incalcee duemanulu. — Reservele sunt antidotulu pentru reserve si singur'a coróna scia ce se reservésa pentru noi si patri'a nóstra. —

**Brasiovu** 12 Mart. Ecselentí'a S'a D. archiepiscopu si metropolitu Andreiu bar. de Siaguna se reintórse din Pest'a si sosi in 10 ale curentei la residentia in Sibiiu.

## Blasiu 20 Faoru 1866.

Activitate ori pasivitate? ori ambele? (Urmare.)

Cá responsu la acest'a intrebare: stimatii lectori voru fi priceputu din premisele acelea, ca din partemi combinandu trecutulu cu venitoriulu, dau careva preferintia preste totu pasivitatii catu se póte mai strinse. — Apoi déca in presente consideru, cumca alegerile dietali sunt escrise pre basea articlului II de lege din 1848, in contra carora romanii totudéun'a au protestatu cá adusu pre cale teroristica si fara voi'a loru; carele nu e decatu unu effusu alu sistemei feudale, unde se protege spiritulu castigu si preste tóte, egemonii'a maghiara, si carele pre natiunea romana nu numai nu o recunosce, dara o nimicesce apriatu; considerandu, ca representantii Transilvaniei se conchiama la Pest'a la una dieta, carea da uniunea seau fusiunea Transilvaniei in Ungari'a, cu tóte reservele a parute de fapt'a cea mai eclatantu plenita; considerandu ca in acest'a dieta nu se se compuna intrebari de statu, cari o data intre imperati'a seau mai bine intre partea imperatiei transilvane, si intre Transilvani'a s'au compusu prin acte solemne intarite si de Maiestatea S'a imperatulu; — din partemi nu sciu in ce modu si pre ce cale potu se fia romanii activi, fara a se espone periculuí de a fi colucrato cá minoritate, éra la nesce conclusa adusa pre placutu maioritatii dietei maghiare din Pest'a, spre nemicirea

autonomiei patriei, si mai alesu spre cutropirea nóstra natiunale. Ori — repetu éra — voru merge dóra se protestese? — Atunci intrebu, ce pentru ce nu mergu la Lemberg se protestese? ca-ci si dietei din Pest'a din partemi nu i cunoscu mai mare competintia preste Ardélu, si in contra unei competenti romani au protestatu, si au se protestese totudéun'a inse la locului competente, la person'a Mai. S'ale.

Cautandu la premisale, in cari mie mi se vede mai profícua si mai secura tienerea pasiva a natiunei romane, facie cu impregiurarile intortocate ale presentelui; va reflectá careva de partes actionaria: ca eu premiseloru am pusu de base unu fáptu care mai multu, si anumitu facie cu impregiurarile de facie, nu póte se aiba valóre. — Anumitu va observá, ca eu me provocu la impregiurarile anului 1848 si la urmarile lui.

Mi va opune, ca in anulu 1848 a domnitu terorismulu, sub care romaniloru nu le a fostu iertatu, nece se vorbésca necum se pretendia derepturi; — si ca asia au potutu avé dereptu a rechiamá dupa aceea: ca cele ce s'au facutu in vuetele si tumultulu anului 1848, s'au facutu de nobis sine nobis, — si ca de aceea aru fi tóte nevalide. Va adauge, ca acum e calea libera spre a si caprime bucare convingerile, in catu celu ce nu se va folosi de ocasiune, in venitoriu, nu va mai poté imputá nemenuí'a, ne mai potendu alegá la sila si terorismu. — Va adauge inca, ca ar fi unu ce curiosu, cá precandu, — dupa dical'a comuna, — tóta lumea se misica, numai romanii se siedia cu manile in senu pasivi, incredentiendu-se in venitoriu; ma ar fi acum si unu ce imposibile a mai remané pasivi, dupa ce acum conducatorii natiunei de comunu s'au resolvatu; cá se iè parte la alegeri si romanii, si inca cu tóta vivacitatea.

La acestea si altele asemenea, cari la totu casulu si au momentositatea s'a, voiu semi esprimu mai de parte convingerile, totu spre scopulu de a ne lemuri ideile.

Din partemi basandume pre unele momente, si pre basca acestor'a facundu deduceri, — in catu mi se pare mie — consecinte, si pre urm'a acestor'a in paralelismulu trasu intre activitate si pasivitate, ajungundu la careva preferintia a pasivitatii facie cu activitatea, pentru natiunea nóstra in impregiurarile de facie. — Acesta preferintia a pasivitatii o intielegu numai facie cu impregiurarile netavoritórie, in cari ne aflamu pre terenulu politicu; — numai facie cu terenulu ce ni s'a datu spre actiune, si care a fostu parte ereditatea evului mediu reinviet6ria de spiritulu castigu feudale si nemicitoria de nationalitatea nóstra romana si dreptorile ei, — precum a fostu diet'a din Clusiu din Nov. an. tr.; parte, pre langa premisale, si fetulu terorismului in contra carui'a romanii totudéun'a au protestatu, — precum este legea de alegere pusa de normativu acum pentru alegerile la diet'a dela Pest'a — nu mai facie cu acestu terenu nelegale, carele seau ne ignorésa cá natiune, seau chiaru ne nimicesce cá atare, am opinatu si opinezu, ca este de a se preferi pasivitatea, pentrucá nu cumva se ne subscriemu noi nemicirea nóstra natiunale! — Eu am preferitu, si prefereseu inca, pasivitatea facie cu terenulu ce ni s'a datu spre actiune, si pre care avemu a ne luptá lipsiti de totu ajutoriulu facie cu maghiarii, ce au carm'a amana de diosu pana susu, si pre langa aceea sunt ingraditi pana preste capu prin privilegia si favorirea terenului de actiune. Eu am preferitu si prefereseu pasivitatea: numai facie cu terenulu care maghiariloru e deschisu acumu dóra nu spre castigu chiaru de totu securu, — totusi nu spre pierdere; precandu pre noi ne porta totu pre marginea prepastiei, cá se ne pierdemu si ce avemu. In urma eu am preferitu si prefereseu pasivitatea numai facie cu terenulu de actune ce ni s'a datu, pre carele din partemi presupunu ca castigarea nu se póte nece decatu sperá; éra pierderea e secura, ca-ci pre acést'a cele romani pasiesce cá minoritate mica facie cu maioritati de parte cumpanitória, cu pretensiunile sale, inaintea lumii si a tronului, pasiesacu cá rogatori facia cu aceia, cari din natura sunt interesati a nu dá ce li se cere. Ori dóra totusi mai visesa cineva, ca maghiarii voru sprigini undeva una propusetiune, prin carea romanii se se dechiare de natiune asemenea indreptatita cu limb'a cá densii — maghiarii?! de se mai legana cineva in asia vieuri mérga nu l'a Pest'a, ci déca i place si la Dobritinu! In acestu intielesu am propugnatu si propugnesu cá romanii se fia pasivi, si se nu cuprindia lupt'a pre unu terenu atatu de nefavoritoriu, in fi contribuitu la suruparea s'a. Asiu fi de convingere, ca nu trebue se se seduca nemene, prin frasele bombaste si góle mai vechi si mai noue ale Dlui D. in „K. Közl.“, ca mai multu face vorb'a unui'a in legelatiune, decatu „catu de multi estra pre alte cali“ pentruca golatatea ataroru fraze s'a aratatu si se arata in sfaceríle toturoru corpureloru parlamentari. Si ne a invetiatu diet'a din Clusiu si urmarile ei ca ce avemu se tienemu de ele. Diet'a din Clusiu in contra toturoru asert-loru lui D. in „K. Közl.“ ne a aratatu, ca adeverulu nu póte se invinga ne a aratatu, ca adeverulu nu póte se invinga ne a aratatu, ca adeverulu nu póte se invinga ne amin'a se nu lu primesca. Urmarile dietei din Clusiu neau aratatu ca minoritatea unui parlamentu e totu minoritate, si inca atare, carea la pretensiunea s'a separata fia acesa catu de intemeiata si justa nu capeta nece responsu pre candu maioritatea dà tonulu, si multu pucinu recsa invingatoria.

(Va urmá.)

---

**Turd'a** 8 Mart. Comitetu pentru a stringe ajutória pentru cei strimtorati de fóme de pre campia. Noi romanii din cottulu Turdei amu datu cerere la manii din cottulu Turdei amu datu cerere la comitele supremu si indata am si castigatu concesiune de a ne organisá intr'unu comitetu, care se aiba misiunea a misca tóte fara intardiare spre a aduná mila si contribuiri de prin totu loculu si dela toti induratorii spre a intinde unu ajutoriu tempuriu sermaniloru cercetati de fómete de pe campia; si pentrucá activitatea nóstra se nu fia tiemurita numai intre romani, am primitu in comitetu si unguri, pentrucá incordarile nóstre se aiba cu atatu mai bunu resultatu. Noi in 1863 amu intinsu ajutoriu la cei cercetati de fómete in Ungari'a singuru numai din cottulu nostru cu vreo 5000 ferdele de bucate si aprópe la 1000 fl., ér' ajutóriale din tóte tiér'a voru fi suitu la dieci de mii deaceea si noi speramu, ca si Ungari'a nu va dá uitarii si noi speramu, ca si Ungari'a nu va dá uitarii si noi speramu, ca si Ungari'a nu va dá uitarii

lege II din 1848, care eschide principiulu egalei indreptatiri natiunale si sta in apriga contradictiune cu legile dietei din Sibiiu din an. 1863 aduse in privinti'a indreptatirei natiunei romane ca natiune politica.

f) Pentru ca caus'a, din care natiunea romana transilvana si poporulu muntesnu, din care facu parte subscrisii alegatori, au redicatu arm'a in 1848 si au remasu invingatori se cuprinde parte mare si in citatulu articlu de lege, vis a vis de care ne si lipsesce totu momentulu, care se ne póta respandi ingrigirile de prejudetiu pe acelu casu, déca pasindu de pe terenulu de drepto, in care ne este asecurata atatu indreptatirea nationala catu si independenti'a patriei, neamu demite la alegeri si amu participá la diet'a din Pest'a.

Din cau-sele premise deci, candu ne dechiaramu a nu loá parte la alegere, ne rogamu totu odata, ca acésta a nóstra dechiaratiune si respective jure sustentatiune, substernendusse dimpreuna cu protocólele de alegere, se se aduca si la pré inalt'a cunoscinta a Maiestatei S'ale c. r. apostolice imperatoriulu Austriei si Marele Principe alu Transilvaniei.

Abrudu 6 Martiu 1866.

Urmésa subscriptiunile.

---

Din comit. **Solnocu inter.** 25 Febr.

(Capetu.)

Poporulu natiunalu ce se afla pe pistiu lipsitu de bote si totu feliulu de arme, fù espusu in continuu insultariloru din partea orasieniloru, in catu candidatulu nostru in doue ronduri provocá in scrisu pe presidentele comisiunei centrale cá séu se concéda poporului intrare in curtea comitatului, unde erá locu destulu pentru vreo cateva sute de ómeni, se dispuna depre asistentia militara in pistiu, la care presidentelee Torma István respunse totu in scrisu cu apromisiuni odihnitorie, insé góle. — Intru aceea macelariulu Ratz Joska insocitu de vreo alti 12 insi profesionisti imbatati si provediti cu focosiuri, insultara pe Petre Haragusiu judele comunale din Cesiciu, si acest'a scapa numai cu fug'a la cortelulu candidatului nostru, pe care tulburatorii 'lu persecutara pana acolo intre strigari barbare: „Se n'aiba Dd-nu acela, care pe Gabriele Mann nu-lu va aruncá pe feréstra" si fura impedecati tulburatorii dela intrare in casa prin preotulu reformatu de acolo. — Intre acestea impreginrari mersera preotii Perhaitiu si Cupsia si a dóua óra la comitele supremu Vér Farkas, rogandu-lu de asistentia militara spre sustienerea liniscei publice, capetara insé respunsulu din urma cá se se apere si ei cu botele (?!) Nu erá dara alt'a de facutu de catu cá alegatorii nationali romani in lipsa boteloru de care fura desbracati dupa instructiunea guberniala, se se provedia cu petrii spre a se apará in contra insultatoriloru. — Dentre asemenea impregiurari, pe candu fiecare s'a potutu convinge cá romanu cu simtiri nationale fara periclitarea vietiei sale numai póte remané in Decsiu, se determinara a se departá de la loculu de alegere, dupa ce subscrisera unu protestu in pripa facutu in contra decurgeriloru silnice si ilegale ale alegerei, pretindiendu totudeodata, cá nimicindu-se acést'a alegere, loculu unei alegeri nóue se se defige ori in care comuna intre marginele cercului alegatoriu, si sub asistentia militaria.

Pe a dou'a di demineti'a ad. in 23 l. c. érau se vina la votisare alegatorii din cerculu Retégului si alu Petri, cei dintaiu s'au fostu adunatu mare parte de cu nópte la Cuzdrior'a, éra cei din cerculu Petri la Retégu, cari inca subscrisera pe acolo cate unu protestu in contra loculoi de alegere defiptu in Decsiu, si dupa acesa se departara pe la casele loru, numai nobilii proletari dela Strimbulu, Megogia si Chiuesci se infaciosiasera la loculu alegerii, — Irritarsa maghiariloru acumu cresci din nou din caus'a departarei alegatoriloru. despre ce naturalminte se facura fudata denuntiari fórte esagerate la comitele supremu in contra inteligintiei romane care si tramise pe unulu dintre vicespanii comitatului si pe judele procesualu in fsei'a loculoi, dara acésta esmisiune inca nu avù resultatulu doritu spre a poté reintórce poporulu din caus'a insultariloru din diu'a precedenta.

In acestá di inca fura judele din Spermezeu cu altulu din partea bitieriloru maghiari maltratati in curtea comitatului, dintre cari unulu la sententionarea comitelui supremu fu pusu la arestu pe 3 óre in terra.

Protestele subscrise de 534 insi s'au predatu comitetului centralu, care si aduse decisiunea preste ele cumca „dupa ce motivele din protestu nu au nice o basa, si loculu de alegere numai comitetulu comitatensu 'lu póte defige, asia acel'a nu se póte luá in considerare tiune."

Intru aceea finiindusse votisarea, operatulu acesteia pe langa tóte, ca despre abusurile in intemplate au potutu si au trebuitu se aiba cunoscientia deplina si membrii comisiunei votisatorie, Joanu Dragomiru protopopu Josifu Lemeni preotu, si Alecsa Hosu teologu si juristu absolutu, si datorintia natiunale si patriótica a loru erá, cá la actulu alegerei se-si faca observatiunile cuviintióse, ce au fostu si apromisu mai inainte cu tóta solenitatea, ci totusi in minutulu de decisiune se lasara a se amagi prin partid'a contraria si subscrisera actulu de alegere fara nice o observatiune si fara reserva, ne adducundu-si aminte ca subscrierile loru e sigilulu sententiei de mórte a vietei nationale din comitatulu acest'a, in care privintia aflamu cu cale de si provocá la deslucire, pentru ce nu s'au retrasu dela subscriere, de cumva au fostu impedecati din orice causa de a-si póté face observatiunile debuintióse?

Insultarile verbale si porecbirile recriminatorie in contra persónei pré stimatului nostru candidatu din partea orasieniloru nice dupa finea actului de alegere inca nu incetara, si acést'a nu numai din partea poporului rusticu din Decsiu, ci si din partea honoratioriloru, d. e. Dési Károly advocatu s. a., — Intre asemenè impregiurari noi stamu aprópe de forulu anarchiei, unde se recurgemu pentru ajutoriu? cine se executese legile sustatatorie? candu capulu comitatului intru a cerui mana e depusa securitatea vietiei publice te indrumeza la aparare propria in contra insultariloru neleginite?

Din decursulu alegeriloru acestora am invetiatu despre o parte, ca avemu o inteligintia fórte resoluta si numerósa, éra despre altá trebue cu dorere se marturisimu, ca avemu unu proletariatu fórte insemnatu de nobili, care in urm'a pasivitatii nóstre din anulu trecutu au cadiutu de instrumentu demoralisatoriu in man'a contrariloru nóstri.

Pe langa tóte acestea se nu cugetati ca inteliginti'a nóstra ar fi desperatu pentru caus'a natiunala si viitoriulu si celu pucinu am avutu ocasiune de a ne cunósce unii pe alti, si de a sci cei, si in catu avemu de a ne increde, — éra barbatii dietei incoronatóre dela Pest'a voru avé ocasiune de a se convinge, cumca deputatulu maghiaru alesu pre cai nelegiuite dentr'unu cercu romanu inainte de intrare in sal'a dietei ar avé lipsa de percurgeres unui cursu scolasticu, spre a-si poté corespunde barem catu de catu chiamarei sale, — éra candidatulu nost' d. jude supremu G. M.; de si a avutu de a cerperá in parte din partea creaturiloru sale adeverulu celu tristu, cumca: „ingratu homine nihil pejus terra alit," totusi póte avé deplina mangaiere, ca lupt'a i a fostu plina de onóre, si caderea inca si mai onorifica, éra animele inteligintiei romane prin tactulu seu si resolutiunea s'a le-au deobleatu pentru totu déuna pentru sine.

Intre inteligentii de frunte si natiunei romane, care cu o rara resemnatiune si zelu se portara, sunta de a se comemora domni protopopi Ioanu Papiu Popu si Ioanu Colceriu, — datori'a natiunale si o implinira si protopopii Vasilie Casa, Joane Bode si Vasilie Cosma, — dintre preoti vinu de a se comemor'a Gavriiu Buzura, Cupsia dela Cupsieni, tratii Perhaitiesci, Ladoru Gavriiu si alti mai multi preoti, docenti si notari ale caroru nume in interesulu vitoriului ni le vomu insemná, — asemenè avemu de a inregistra in genere pe ampleiatii romani din comitatulu acesta si vreo cativa veniti dela Gheria, cari 'si sciura implini cu onóre datori'a s'a nationale, si cari au capacitate de a se poté convinge deplinu cumca viitoriulu loru personalu e impreunatu si atarna striinsu dela viitoriulu natiunei romane! —

Unu martoru ocalatu.

**Deputati alesi.** In Mercurea se alese dep. consiliariulu gub. Elia Macelariu si judele r. Wendel. In Trei-scaune se mai alesera Mozes Berde si Greg. Tury. In Alba super. Hidigu Pocsa Fr.

In comitatulu Albei de diosu se alese dep. br. Stefanu Kemény, ér romanii si dedera voturile sale D. protopopu Simeone Balintu, cavalieru ordinului Francisco Iosifu, dandusi dechiaratiunea si reservarea.

In comitatulu Cucuiului; comitetele B. Farkas si br. Szentkereszti Zsigmond, ér romanii in minoritate dedera voturile la D jude primariu Iosifu Siulutiu si I. Pinciu.

In Orastia; DD Ioane Balomiri si Ioane Tulbasiu. Repórtele tóte de interesu istoricu le vomu publicá.

---

## Dela diet'a din Pest'a.

Vorbirea lui Alelsiu Vladu (tienuta in sied. casei repr. din 20 Febr.).

Me dóre forte, ca condeputatulu Stratimiroviciu fiindu morbosu a vorbitu atatu delaceatu catu o. representanti ai casei intregi nu-i-au potututu audi bine cuvintele; pentru-ca sum convinsu, ca daca le potea audi, aru fi mai derepti catra principiele, care le-a destasiuratu din puntu de vedere mai inaltu politicu.

Multe vorbe am auditu in acést'a casa despre deslegarea intrebarei orientale. Acum iertati-mi domniloru: natiunea maghiara nu ve póte deslega intrebarea orientale numai natiunea germana, ci precum bine a destasiuratu condeputatulu Stratimiroviciu o va póté deslega la tempulu seu, deosebitu cu ajutoriulu natiuniloru, care locuesco in patri'a acést'a si cari au consanguenі in imperiulu otomanu la numeru peste milióne. Adeveratu ca e departe inca tempulu acelu-a (se audimu), dar daca orecine-va e morboru si ne ingrigimu despre mortea lui, ce s'ar poté intemplá cu acesa diferintia insc ea, precum e scurta si trecatória vieti'a individului; vieti'a natiuniloru e lunga si durabile, si asia inca peste lungu tempu póte urmá acelu momentu (sgomotu), nu strica a ni aduce aminte si de acei-e, cari au pretensiuni la eredatate si cu a caroru ajutoriu s'ar póté incape la eredatate pe calea si modulu celu mai securu.

Cumca natiunile locuitórie in asta patria si in cartea de legi (corpus juris) inca sunt recunoscute de natiuni: a destasiuratu cu ocasiunea trecuta condeputatulu Dobranschi si in asta privintia nimene nu 'l-a potutu deminti d'in cartea de legi. Véti dice dóra, ca cuvintele si intielesulu acestei legi acumu e obscuritate invechita (avas obscuritas)! dar'io credu ca tocm'a acést'a on. casa care si pau'acum a desvolitatu separatialitate cu predilectiune (!) si delicatetia (!) nespusa (!) facia cu nationalitatile: tocm'a acést'a o casa si tie care membru alu ei se va nesui la tempulu seu, candu va veni pe tapetu deslegarea causei nationali, a-i dá atare intielesu, care l-a datu artikulu respectivu alu cartiei de legi, si prin despusetiune de lege a statornici ce a esprimatu mai nainte condeputatulu Stratimiroviciu. In Ungari'a dereptu, ca se intielegu adi sub numirea „politika magyar nemzet" tóte natiunile locuitórie in patri'a acést'a, dar credu, ca maghiarului nui-deróga, déca acum este vorb'a despre egalitate in drepturi, considerandu si pre celelalte natiunalitati asemene egali cu sine, se le stinga in adresa si pana atunci pana candu se voru asecurá acéste prin lege de egalu indreptatite cu cea maghiara, pentruca io nu intielegu egalitatea in drepturi numai asia, cá acele se fia egali numai la portarea greumintelorn s. c. l, ci cá ide'a egalei indreptatiri se se estinda intracolo cá se se dè ocasiune veri carei natiuni in cerculu, care i-compete dupa dreptu spre desvoltarea nationalitatii sale si se póta esiste sub nume propriu. Concedu, ca inca n'a sositu tempulu deslegarei acestei cestiunii dar' nu se póte ignorá nice sugrumá de totu (agyon ignorali vagy agyon szavaszni nem lehet) prin votisare ide'a adusa odata la lumina si asia ceva neci, ca e consultu, deci din partemi me dechiaru, ca partinescu parerile condeputatului Stratimiroviciu. (Se votamu!)

---

**Lugosiu** 8 Martiu. Simtiulu auditu de multimmita si reverintia esita din acést'a se vediù manifestatu aici cu trecerea l. principe Cusa, care dimpreuna cu famili'a sosindu aici intre 7 si 8 óre si descalecandu la otelulu „Paonulu de auru" pe longa tóte, ca tempulu erá fórte ploiosu fù intempinatu de o multime asia mare de poporu in catu abia potù strabate prin strata la otelu, unde multi dintre fruntasi i-au petrecutu pana in odaile destinate. — Cusa intorcunduse cu Dómn'a Elena, dupa cum fù informatu, ci dice: „vedi draga, Domniaioru sunt

toti romani. De aci poporulu merse la ale sale, ér' Miercuri in diuori de diua multimea poporului, carea doriá a lu vedé, nu se mai departá de pe strate, pana la 11 óre, si multi se pregatea a-lu si salutá, pe candu adiutantulu descoperi, ca in starea, in care se afla nu póte primi neci o visita, inse le multiamesce romaniloru din Lugosiu pentru reverinti'a aratata pentru densulu, si esindu la plecare recomenda Dómnei pe romani, dicendu, ca romanu a fostu, este si va remané pana la mórte, si comitatu de „vivate" plecá catra Timisióra, Pest'a, Vien'a si Florentí'a. Cu buna sama, darulu ce se dede din Romani'a pentru cei cercetati de fómete in anii trecuti si institutiunile egalitarie proclamate pentru fratii loru au fostu motivulu acestei reverintie. —

**Pest'a** 9 Martiu. La alegerea in comisiunea de 52 pentru a prepara proiectulu negótialoru comune cu Imperiulu maghiarii neci decatu nu voira a implini pretensiunea romaniloru: cá se se acceptese celu pucinu 5 membri romani, inse alesi de romani din sinulu conferintii romaniloru; nu, pentruca ei tienendu tare de fortulu formalitatii, cu care ne au totu departatu, alesera numai de sene pe 3 insi Gozdu, A. Mocioni si Ioanovics, feriduse a recunósce principiulu de representare dupa natiunalitati. Romanii s'au scarbitu fórte si se crede, ca nece voru lua parte la comisiune. —

---

CROATI'A. Zagrabi'a 7 Mart. Rescriptulu r. cá responsu la adres'a croatiloru s'a cetitu in siedinti'a dietii. Toti membrii ascultara pana la fine rescriptulu standu, ér' nu siediendu cum facura deputatii in diet'a din Pest'a. — Dupa cetire se si alese unu comitetu, care se si dé parerea in privinti'a rescriptului. Adi in 7 Mart. se si luá la desbatere reportulu comitetului respetivu care propuse, cá se se tramita o deputatiune de 12 membrii la Pest'a pentru pertractari. Reportulu se tipari si imparti spre a se consultá despre elu. Se crede, ca alegunduse deputatiunea diet'a Croatiei se va amaná pana la finea negotiariloru cu Ungari'a.

Comisiunea facù catra dieta propusetiunea urmatória: diet'a si arata parerea de reu, ca i-se reiepta intregitatea tierei. Se se tramita o comisiune statatória din 12 membrii la Pest'a cu instructiunea, cá se representese nemediocritu regatulu triunitu in organulu pentru obiectele comune ale tieriloru coróneï Ungariei facia cu regimulu centralu, éra rescriptulu r. primesce unu responsu separatu.

Diet'a primi de a s'a propunerea comisiunii si archiepiscopulu Haulik si dede cetire unei espuneri intinse in caus'a obiecteloru comune.

---

BOEMI'A. Praga. Zealusi'a in privinti'a apararii vietici natiunale a ajunsu a fi si in Boemi'a unu motoru chiaru in mediuloculu legislatiunii. Germanii din Boemi'a cá unii ce se tienu portatori de cultura si civilisatiune intre natiunile, cu care colocuiescu, 'si aróga siesi o destinatiune, cá cum ar fi meniti a lati cultor'a numai prin predominirea limbei germane, intocma dupa cum facu maghiarii in Ungari'a si polonii in Galiti'a; inse boemii au ajunsu astadi la acelu gradu de induleire in limb'a si natiunalitatea s'a, in catu acum tóta natiunea se lupta din respoteri si in dieta si in afara, spre a-si asecurá dreptulu egalu de limba prin legislatiunea tierei. Tocma in dilele acestea se desbatù in dieta egal'a indreptatire a limbei boemice si la universitatea din Praga. Anumitu cunoscutulu dep. Rieger facù unu emendamentu in privinti'a acést'a, cu care boemii nu erau multiumiti si se sterni o lupta parlamentara fórte fierbinte. Intr'acea c. Leo Thun facù unu situ emendamentu spre a impacá diferinti'a, care se si primi; elu e de cuprindere: cá pe viitoriu la universitatea din Praga profesorii si docentii specialitatiloru, cari nu trebue se se prelége latinesce, se aiba libera voia a-si tiené prelegerile ori germanesce ori boemicesce. La ecsamenele universitatii se se faca posibila inlesnirea ecsamnandiloru, cá dupa vointi'a loru se depuna ecsamenulu in limb'a boemica ori germana, si studiale oblegate trebue se se invetia in ambele limbi ale tierei; numai la calitatea profesoriloru se se tiena contu despre destoinici'a loru, care se nu detraga renumelui institutului. Germanii cu greu se invoira la acésta, si totu mai pretiuiseru, ca ar trebui intrebatu si corpulu universitatii, care, nota bene, sta acum mai totu din germani. Intr'acesta regimulu prin representantele seu facù compromisu, elu dechiará ca-i tele seu facù compromisu, elu dechiará ca-i tele seu facù compromisu, elu dechiará ca-i t